

ФІЛОЛОГІЯ

ГЕНДЕРНІ СТЕРЕОТИПИ В ЛІНГВІСТИЦІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

Ольга Седова,

У курс, факультет романо-германської філології.

Науковий керівник – Кульчицька О. О., кандидат філологічних наук, доцент.

Вперше фактор статі у зв'язку з мовою виник ще в античності при осмисленні категорії граматичного роду. В лінгвістичному описі довгий час панувала символіко – семантична гіпотеза, яку представляли Гердер, Грімм, Гумбольдт та ін., згідно якої між природною статтю та граматичним родом існував безсумнівний зв'язок [1; 51]. Пізніше дослідження умов соціальної реальності Р. Якобсона та Е. Борнемана дали мовознавцям можливість припускати, що граматичний рід імені впливає на формування позитивних чи негативних конотацій [2; 942]. На початку нашого століття тема “Мова і стать” привернула увагу Ф.Маутнера та О.Есперсена. Маутнер зокрема визначав гендерні відмінності в мові, обґрунтовуючи їх соціальними та історичними причинами. Він вважає, що творче використання мови – прерогатива чоловіків, а жінки лише здатні засвоїти мову, що створюється чоловіками. Досліджуючи традиції театру та техніку драматургії, автор прийшов до висновку, що суспільство сприйняло “жіночу” мову тоді, коли жінкам було дозволено виступати, що свідчить про вплив нерівноправного стану статей на мовну соціалізацію [3; 27].

Більш інтенсивні та систематичні гендерні дослідження почалися в 60-тих роках нашого століття. Стимулом для них став розвиток соціолінгвістики, яка дала вченим статистичні дані, що свідчать про певний вплив статі носіїв мови на мовну компетенцію. Зокрема було встановлено, що жінкам властиве використання більш престижних варіантів вимови. [1; 54].

Виникнення Нового жіночого руху в Німеччині та США стало стимулом для появи своєрідного напрямку – феміністської лінгвістики. Підставою стала праця Робін Лакофф, яка обґрунтувала андроцентричність мови та заниження образу жінки в картині світу, що відображається в мові. До специфіки феміністської критики мови можна віднести її полемічний характер, залучення до лінгвістичного опису результатів всього спектру наук про людину (психології, соціології та ін.), а також багато вдалих спроб впливати на мовну політику [4], [5].

В ході самостійного дослідження нами було виявлено ряд конструктивних змін у мовній політиці. Однією з найактуальніших іновачій є виникнення нейтральної мови. Так, багато редакторів західних періодичних

видань більш коректним вважають вживання таких відповідників:

<u>Замість :</u>	<u>Слід вживати :</u>
mailman	mailcarrier
congressman	congressional representative
businessman / businesswoman	business executive

Цим самим вони прагнуть привернути увагу більш широкого кола читачів, не обмежувачись чоловічою “включеністю”.

Дослідивши ті гендерні стереотипи, які найчастіше зустрічаються в англійській мові ми спробували сформулювати ряд порад, як уникнути статевої упередженості в мові. Так, при використанні збірних термінів, таких як mankind, слід бути дуже обачним та проявляти чутливе розуміння реальності. Багато дослідників вважає, що такий термін означає перевагу чоловіків, отже, слід вживати альтернативне humankind там, де це можливо. Наприклад,

<u>Mankind</u> continues to do terrible damage to the environment.	<u>Humankind / humanity</u> continues to do terrible damage to the environment.
--	---

Так само, як і правил, слід дотримуватися того, щоб мова відображала реальну картину світу.

Ці, та ряд інших змін у мові не є обов'язковими, а носять лише рекомендований характер. Дослідження в цій галузі повинні допомогти людям усвідомити, що мова змінюється в унісон із змінами в суспільстві.

Гендерні дослідження посіли чільне місце в лінгвістиці, отримавши статус самостійного лінгвістичного напрямку. На жаль, в українському мовознавстві ця проблема розроблена недостатньо.

1. Кирилина А. Развитие гендерных исследований в лингвистике (взаимосвязь языка и пола // Филологические науки. – 1998. – № 2.
2. Carli L.L. Gender, Language and Influence// Journal of Personality and Social Psychology. – 1990. – № 59. – P. 941-951.
3. Eakings B. W., Eakings R. G. Sex Differences in Human Communication. – Boston, 1978.
4. Grosby F., Nyquist L. The Female Register: An Empirical Study of Lakoff's Hypotheses // Language in Society. – 1977. – № 6. – P. 163-189.
5. Lakoff R. Language and Woman's Place. – New York, 1975.